

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission asetusehdotus muutoksiksi yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) asetuksiin (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 (YMP:n yksinkertaistaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission asetusehdotus muutoksiksi yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) asetuksiin (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 (YMP:n yksinkertaistaminen) (E 42/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Sanna-Helena Fallenius, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Virva Terho, maa- ja metsätalousministeriö
- osastonjohtaja Jukka Pekonniemi, Ruokavirasto
- tutkimuspäällikkö Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- ympäristöpäällikkö Antti Heikkinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Baltic Sea Action Group (BSAG)
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Komissio julkaisi 14.5.2025 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi muutoksista yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) asetukseen (EU) 2021/2115 koskien ehdollisuutta, suorien tukien ja maaseudun kehittämisen interventiotyyppejä ja sektoriohjelmiä sekä vuotuisia tuloksellisuuskertomuksia sekä muutoksiksi asetukseen (EU) 2021/2116 koskien tiedon ja yhteentoimivuuden hallintamallia, maksujen keskeyttämistä, vuotuista tarkastus- ja hyväksymismenettelyä sekä tarkastuksia ja seuraamuksia (COM(2025) 236 final).

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

Ehdotuksen taustalla on komission puheenjohtaja von der Leyenin poliittiset suuntaviivat vuosille 2024–2029, Mario Draghin -kilpailukykyraportti sekä komission kilpailukykykompassi. Ehdotus on osa komission sääntelyn yksinkertaistamista koskevaa kokonaisuutta. Komissio julkaisee vuoden 2025 aikana joukon Omnibus-paketteja ja muita yksinkertaistamishdotuksia, joiden tarkoituksena on parantaa ja nopeuttaa EU:n politiikkojen ja säädösten toimivuutta EU:n kilpailukyvyyn vahvistamiseksi.

Lisäksi ehdotuksen taustalla on komission 19.2.2025 antama tiedonanto maatalouden ja ruoan tulevaisuutta koskevasta visiosta (COM(2025) 75 final). Visiossa korostetaan, että maatalousyrittäjien pitäisi voida keskittyä yritystoimintaansa eikä heillä tulisi olla turhaa byrokraattista tai sääntelyyn liittyvää rasitetta. Komissio myös korostaa oikeaa tasapainoa sääntelyn ja kannustimiin perustuvan politiikan välillä.

Komission ehdotus on myös jatkumoa vuoden 2024 maaliskuussa annetulle YMP:n yksinkertaistamispaketille (asetus (EU) 2024/1468). Silloin ehdotuksen taustalla olivat viljelijöiden laajat mielenosoitukset, ja Eurooppa-neuvosto kehotti neuvostoa ja komissiota viemään työtä eteenpäin hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Vuosien 2023–2027 yhteistä maatalouspolitiikkaa ja maiden ns. YMP:n strategiasuunnitelmia on toteutettu nyt kaksi vuotta, ja toimeenpanon kokemukset ovat antaneet lisää tietoa toimeenpanon haasteista ja viljelijöiden kohtaamasta hallinnollisesta taakasta. Komission mukaan kahden vuoden aikana saatu palaute ja kokemukset YMP:n strategiasuunnitelmien toteuttamisesta nykyisen oikeudellisen kehyksen mukaisesti osoittavat, että lainsäädäntöön tarvitaan lisämuutoksia, jotta tunnistetut pullonkaulat ja monimutkaisuudet voidaan ratkaista.

Ehdotuksen tavoite

Komissio pyrkii muutosehdotuksillaan parantamaan YMP:n lainsäädännön toimeenpanoa ja tarjoamaan nopeaa vastausta tunnistettuihin ongelmiin ja uusiin haasteisiin. Komissio pyrkii lisäämään jäsenvaltioiden joustavuutta ja vähentämään viljelijöiden taakkaa. Komissio pyrkii myös siihen, että viljelijät voisivat hyödyntää kaikkia YMP:n tarjoamia mahdollisuuksia.

Komissio pyrkii myös maatalouden ja ruoan vision tavoitteiden mukaisesti yksinkertaistamaan ja virtaviivaistamaan maatiloille asetettuja vaatimuksia, jotta ne vastaisivat paremmin erilaisiin tilanteisiin ja maatalouden käytäntöihin. Lisäksi pyritään virtaviivaistamaan pienten ja keskisuuren tilojen tukijärjestelmiä ja parantamaan yleisesti kilpailukykyä sekä annetaan jäsenvaltioille lisää joustavuutta YMP:n strategiasuunnitelmien hallintaan.

Komission ehdotuksella pyritään edistämään digitalisaatiota ja datan hyödyntämistä yhteisessä maatalouspolitiikassa. Tehokkaampi tiedon hallinta pyrkii parantamaan hallinnon tehokkuutta ja päätöksentekoa. Tämä tukee maataloussektorin kilpailukykyä vähentämällä sääntelyyn liittyvää rasitetta viljelijätasolla.

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

Jatkokäsittelyn aikataulu

Ennakkotietojen mukaan käsittely neuvostossa pyritään viemään läpi nopeasti, minkä johdosta asia saatetaan ensivaiheessa eduskunnan käsiteltäväksi tällä E-kirjeellä. Asiasta lähetetään viipymättä myös samansisältöinen perustuslain 96 §:n mukainen U-kirjelmä.

Valtioneuvoston kanta

Suomi tukee komission tavoitteita yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Suomi katsoo, että muutosten yhteisen maatalouspolitiikan asetuksiin tulisi olla kohdennettuja, tarkkarajaisia ja tarkoituksenmukaisia, ja että niillä vähennettäisiin nimenomaan viljelijöiden hallinnollista taakkaa sekä erityisesti valvontoihin ja seuraamuksiin liittyvää raskautta. Suomi pitää tärkeänä, että eri toimin helpotettaisiin erityisesti aktiivisten ja ruoantuotantoon keskittyvien tilojen hallinnollista taakkaa. Suomi pitää tärkeänä, että muutokset toteutetaan siten, että niistä hallinnolle aiheutuvat kustannukset eivät ole suhteettomia tavoiteltaviin hyötyihin nähden (U 15/2024 vp).

Suomi näkee hyvänä, että komissio vastaa tilanteeseen usealla toimenpiteellä ja tarkastelee myöhemmin tämän vuoden aikana myös yhteisen maatalouspolitiikan ulkopuolista, sen toteuttamiseen liittyvää lainsäädäntöä.

Viljelijöiden taloudellista tilannetta ja hallinnollista taakkaa voidaan helpottaa sekä perusasetusten että alemman asteisen lainsäädännön muutoksilla (U 15/2024 vp).

Kokonaisarvion perusteella Suomi katsoo, että komission ehdottamat asetusten muutokset ovat pääosin Suomen hyväksyttävissä.

Suomi tukee nopeaa päätöksentekoa ehdotuksen hyväksymisessä, jotta se ehditään toimeenpanna jäsenvaltioissa niin, että muutokset ovat sovellettavissa mahdollisimman pian.

Muutokset YMP:n strategiasuunnitelmia koskevaan asetukseen (EU) 2021/2115

Suomi pitää tervetulleina ehdotuksia ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten (GAEC) yksinkertaistamiseksi. Suomi on pitänyt perusteltuna sitä, että jäsenvaltioille annettaisiin enemmän mahdollisuuksia mukauttaa näitä vaatimuksia luonnonolosuhteiden, viljelyjärjestelmien ja käytäntöjen perusteella jäsenvaltioiden olosuhteisiin soveltuviksi kansallisesti tarkoituksenmukaisin tavoin.

Suomi pitää komission ehdotusta muutoksiksi pysyvän nurmen määritelmään tervetulleena, sillä viljelykierrossa olevien nurmien muuttuminen pysyväksi nurmeksi on ollut eitoivottua ja lisännyt hallinnollista taakkaa. Suomi näkee, että muutos toisi viljelijöille joustavuutta ja ottaisi paremmin huomioon nurmien uudistamistarpeet ja nurmien käytön monimuotoisuutta edistävissä viljelykierroissa. Ennallistamisvelvoitteen laukeamisen prosenttirajan nosto viidestä kymmeneen prosenttiin on tervetullut muutos pysyvän nurmen määrän muutoksissa.

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

Suomi suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen siitä, että ehdollisuuden GAEC 2 - vaatimuksen velvoitteista voitaisiin maksaa korvausta. Suomi pitää hyvänä, että jäsenvaltioiden erilaisuus tunnistetaan ja annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus toimia omien kansallisten tarpeidensa mukaan. Ehdotus toisi joustoa ympäristö- ja ilmastotoimien suunnitteluun.

Suomi katsoo, että luomun kotieläintoimenpiteen maksaminen eläinyksikkökohtaisesti on toivottu muutos, joka mahdollistaisi tuen ohjaamisen paremmin sinne, missä luomukotieläintuotannon kustannukset syntyvät. Se mahdollistaisi myös, että eläinmäärätietoja hyödyntävät tuet voitaisiin toimeenpanna yhteneväisemmin.

Suomi kannattaa ehdotusta, jolla luotaisiin mahdollisuus ottaa huomioon EU-vaatimuksia korkeammat kansalliset vaatimukset esimerkiksi eläinten hyvinvointikorvauksessa.

Suomi voi hyväksyä luomutilojen vapauttamisen tietyistä ehdollisuuden vaatimuksista.

Komission ehdotukset pienten tilojen vapauttamisesta ehdollisuudesta ja pienten tilojen kertakorvauksen muutoksista sekä uudesta kehittämistuesta ovat Suomessa vaikutuksiltaan vähäiset. Suomi voi hyväksyä ehdotukset osana yksinkertaistamista koskevaa kokonaisuutta.

Suomi on korostanut yleisesti, että maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen riskin ja kriisinhallintavälineitä tulisi kehittää reagoitukykyisemmiksi, tarkoituksenmukaisesti kohdennetuiksi ja mitoitetuiksi sekä nopeammin käytettäviksi ja hallinnollisesti yksinkertaisemmiksi (U 43/2024 vp). Suomi pitää komission ehdotusta uudesta täydentävästä kriisituesta tervetulleena avauksena mahdollistaa kriisitukia ja tarjota kansallisten ja alueellisten kriisitilanteiden hoitamiseen reunaehdot.

Suomi on nähnyt tärkeänä, että komissio jatkaisi työtä YMP:n strategiasuunnitelmien muuttamisen menettelytapojen sujuvoittamiseksi (U 15/2024 vp). Suomi pitääkin tervetulleina muutoksia strategiasuunnitelmia koskevaan raportointiin ja niiden muutosprosessiin. Suomi voi kannattaa uutta jakoa strategiaan ja ei-strategiaan YMP:n strategiasuunnitelmien muutoksiin. Suomi korostaa, että uuden jaon tulisi johtaa aidosti menettelyiden sujuvoittamiseen ja ilmoitusmenettelyn käytön lisäämiseen.

Suomi kannattaa suorien tukien muutosajankohdan voimaantulon aikaistamista komission ehdotuksen mukaisesti. Ehdotus yhtenäistäisi maataloustukirahaston ja maaseuturahaston menettelytapoja ja joustavoittaisi muutosten viemistä toimeenpanoon myös suorien tukien osalta.

Suomi voi hyväksyä komission ehdotuksen 120 ja 159 artikloiden poistosta, sillä kuten komissio toteaa, viime aikoina ei ole annettu sellaista merkityksellistä lainsäädäntöä, joka edellyttäisi YMP:n strategiasuunnitelmien muutosta.

Muutokset YMP:n horisontaalasetukseen (EU) 2021/2116

Suomi katsoo, että muutokset nk. horisontaalasetukseen ovat tervetulleita, mutta todellinen hallinnollisen taakan vähentäminen jää melko vähäiseksi.

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

Suomi suhtautuu positiivisesti vuotuisen tuloksellisuuden tarkastamisen ja hyväksymisen poistamiseen, jolla yksinkertaistetaan tuloksellisuusraportin laadintaa. Jatkossakin vuotuisten menojen ja ilmoitettujen tuotosten tulee vastata toisiaan.

Suomi pitää tärkeänä, että toimeenpanoon, hallinnointiin, seurantaan ja arviointiin käytetään laadukasta dataa ja että tieto kerätään tuensaajien kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla ja lisäämättä hallinnollista taakkaa. Yhteen toimivuuden kehittäminen ja datan tehokkaampi hyödyntäminen ovat tavoitteita, joita Suomen viranomaiset pyrkivät edistämään. Suomi näkee, että komission ehdotus uudesta datahallinnon viranomaisesta loisi uusia velvoitteita. Suomi suhtautuukin varauksella uuden datahallinnon viranomaisen perustamiseen eikä kannata viraston perustamista pakollisena.

Suomi katsoo, että uuden viranomaisen perustaminen kuluvalle rahoituskaudella on haastavaa.

Suomi suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen vähentää viljelijöiden tarkastuksia ns. ”yhden tarkastuksen” periaatteen avulla. Suomi kuitenkin huomauttaa, että muutoksen todellinen yksinkertaistava vaikutus on epäselvä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Komissio ehdottaa muutoksia yhteisen maatalouspolitiikan keskeisiin asetuksiin (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116. Tavoitteena on parantaa lainsäädännön toimeenpanoa ja vähentää viljelijöiden sääntelytaakkaa. Komissio pyrkii myös toteuttamaan maatalouden ja ruoan visioon kytkeytyviä ehdotuksia. Valiokunta on arvioinut maatalouden ja ruoan vision sisältöä tuoreessa lausunnossaan (MmVL 15/2025 vp — E 6/2025 vp). Komission ehdotuksella pyritään muun muassa lisäämään joustavuutta sekä edistämään digitalisaatiota ja datan hyödyntämistä yhteisessä maatalouspolitiikassa. Tehokkaampi tiedon hallinta parantaa hallinnon tehokkuutta ja päätöksentekoa. Tämä tukee maataloussektorin kilpailukykyä vähentämällä sääntelytaakkaa viljelijätasolla. Komissio helpottaa erityisesti pienten ja keski suurten yritysten sääntelytaakkaa.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää kannatettavana komission ehdotuksen tavoitteita ja pyrkimystä jatkaa sääntelytaakan keventämistä. Valiokunta keskittyy lausunnossaan ehdotuksiin, joilla on valtioneuvoston selvityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen valossa merkitystä suomalaiselle maataloudelle. Suomi ei esimerkiksi ole ottanut lainkaan käyttöön pienten tilojen tukijärjestelmää. Maatalouden rakennekehityksen johdosta pieniä tiloja koskevat vapautukset ehdollisuuden vaatimuksista ovat vaikutuksiltaan vähäiset Suomessa. Kaiken kaikkiaan valtioneuvoston ehdotusta Suomen kannaksi voidaan pitää perusteluna ja tasapainoisena. Sen mukaan Suomi pitää tärkeänä, että erityisesti aktiivisten ja ruoantuotantoon keskittyvien tilojen hallinnollista taakkaa kevennetään. Muutokset tulee toteuttaa siten, että niistä hallinnolle aiheutuvat kustannukset eivät ole suhteettomia tavoiteltaviin hyötyihin nähden.

Valiokunta korostaa tarvetta jatkaa viljelijöiden sääntelytaakan purkamista, panostuksia digitalisaatioon, tekoälyn mahdollisuuksien hyödyntämiseen sekä viranomaisten hallinto- ja valvonta-

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

tehtävien keventämiseen. Nyt ehdotetut muutokset ovat sinänsä kannatettavia, mutta niiden vaikutukset suomalaisen viljelijän arkeen jäävät pääosin vähäisiksi. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa niitä on kuitenkin pidetty kannatettavina ja periaatteellisesti merkittävänä.

Viljelijöihin kohdistuvat muutokset

Yhteisen maatalouspolitiikan ehdollisuus-käsite viittaa perusvaatimuksiin, joiden noudattaminen on viljelijätukien ehtona. Niiden noudattamisesta ei makseta tukea. Tukia myönnetään vain toiminnasta, joka ylittää ehdollisuuden vaatimukset. Komissio ehdottaa vaatimuksiin muutoksia, joiden voidaan katsoa helpottavan sääntelytaakkaa ja lisäävän joustonvaraa viljelijätukien toimeenpanossa. Komissio muun muassa ehdottaa, että jäsenvaltiot voivat päättää, ettei turvemaiden suojelua koskevaa vaatimusta (GAEC 2) sovelleta ekojärjestelmätuen ja II pilarin ympäristökorvauksen vaatimuksena eli perustasona. Näin ollen näiden tukijärjestelmien perusteella voidaan maksaa tukea vaatimusten täyttämiseen tai vaatimuksen täyttämisen kustannukset voidaan ottaa huomioon, kun lasketaan enimmäiskorvausta toimenpiteelle, jonka edellytyksenä on vaatimuksen täyttäminen.

Valtioneuvoston selvityksen mukaan pysyvän nurmen pinta-ala saa vähentyä koko maan tasolla korkeintaan viisi prosenttia verrattuna viitevuoteen. Jos kynnys ylitetään, pysyvän nurmen ennallistamisvelvoite astuu voimaan. Jatkossa ennallistamismenettely on otettava käyttöön, jos pysyvän nurmen kokonaispinta-alan suhde maatalousmaan kokonaispinta-alaan vähenee yli kymmenen prosenttia verrattuna viitevuoden vastaavaan suhteeseen. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja katsoo, että ennallistamisvelvoitteen kynnyksen nosto viidestä kymmeneen prosenttiin on tervetullut muutos. Valiokunta toteaa, että myös EU:n ennallistamisasetus ja metsäkatotasetus aiheuttavat viljelijöille kohtuutonta taakkaa. Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää kannatettavana, että komissio tarkastelee myös muuta maataloustuotantoon kohdistuvaa lainsäädäntöä kuin yhteisen maatalouspolitiikan lainsäädäntöä myöhemmin tämän vuoden aikana.

Komissio ehdottaa pysyvän nurmen määritelmään muutosta siten, että jäsenvaltio voi päättää pidentää pysyväksi nurmiksi muodostumisen määräaikaan viidestä vuodesta seitsemäksi vuodeksi. Saamaansa selvitykseen viitaten valiokunta pitää muutosta tärkeänä, sillä viljelykierrossa olevien lohkojen muuttuminen pysyväksi nurmiksi on tuonut käytännössä vaikeuksia ja lisännyt hallinnollista taakkaa. Valtioneuvoston tavoin valiokunta näkee, että muutos tuo joustavuutta sekä ottaa paremmin huomioon nurmien uudistamistarpeet ja nurmien käytön monimuotoisuutta edistävissä viljelykierroissa.

Luomusertifioitujen tilojen katsotaan jatkossa täyttävän tietyt ehdollisuuden vaatimukset. Komissio ehdottaa, että sekä ekojärjestelmän tukea että II pilarin luonnonmukaisen tuotannon korvausta voidaan maksaa luomutiloille eläinyksikköperusteisesti. Valtioneuvoston kannan mukaan tämä on toivottu muutos, joka mahdollistaa tuen ohjaamisen paremmin sinne, missä luomukotieläintuotannon kustannukset syntyvät. Lisäksi muutos yhdenmukaistaa eläinmäärätietoja hyödyntävien tukien toimeenpanoa. Valiokunta on useassa yhteydessä korostanut maatalouden kannattavuusongelmia, joiden taustalla ovat korkeat tuotantokustannukset ja alhaiset tuottajahinnat (erityisesti MmVL 19/2024 vp — HE 109/2024 vp). Luomutuotanto kärsii vastaavista ongelmista sekä erityislaatua edustavalle luomulle epäsuotuisasta markkinatilanteesta.

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

Komissio ehdottaa, että ekojärjestelmässä ja II pilarin ympäristö- ja ilmastositoumuksissa voidaan jatkossa maksaa tukea EU:n lainsäädäntöä pidemmälle menevistä kansallisista vaatimuksista. Nykyisin tukea on voinut maksaa korkeintaan 24 kuukauden ajan uusien vaatimusten käyttöönottamisesta. Komission ehdotus on merkityksellinen eläinten hyvinvointilainsäädännön sekä tiukempien lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käytön vaatimusten kohdalla. Valtioneuvoston tavoin valiokunta kannattaa ehdotusta, jolla luodaan mahdollisuus ottaa huomioon EU-vaatimuksia korkeammat kansalliset vaatimukset esimerkiksi eläinten hyvinvointikorvauksessa.

Komissio ehdottaa muutoksia tuensaajaan kohdistuviin valvontoihin. Ensinnäkin jäsenvaltioilla on jatkossa mahdollisuus olla valitsematta tuensaajaa toiseen valvontaan, jos hän on sinä vuonna ollut jo yhdessä tukihakemukseen tai ehdollisuuteen kohdistuvassa valvonnassa. Jäsenvaltio voi päättää kokonaan olla suorittamatta paikan päällä tehtävää valvontaa, jos tukijärjestelmän kaikki tukiehdot on todennettu pinta-alamonitoroinnin avulla. Lisäksi komissio ehdottaa, että ehdollisuuden valvonta- ja seuraamusjärjestelmää kevennetään siten, että vuosittainen arviointivaatimus ehdollisuuden valvontajärjestelmissä saavutettujen tulosten perusteella poistetaan. Jatkossa myös valvontaotokseen vaikuttavat riskitekijät ovat entistä enemmän jäsenvaltioiden päätettävissä. Valiokunta pitää näitä muutoksia lähtökohtaisen kannatettavina. Sen saamissa lausunnoissa on kuitenkin tuotu esiin, että valvontoihin ehdotettujen muutosten käytännön vaikuttavuus selviää vasta, kun komission tarkempi ohjeistus on käytettävissä. Vaikka yhden valvonnan periaatetta pidetään kannatettavana, erityisesti sen soveltaminen maassa, jossa käytössä on useita tukijärjestelmiä, jättää vielä kysymyksiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että yhden valvonnan periaate toteutuu käytännössä.

Jäsenvaltioihin kohdistuvat järjestelmätason muutokset

Komissio ehdottaa yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen kuuluvaa uutta kriisirahoituksen välinettä, jonka käyttöönotto on vapaaehtoista jäsenvaltioille. Jäsenvaltio voi käyttää kriisitukea äärimmäisissä paikallisissa tai laajemminkin luonnonkatastrofeissa, eläintautiepidemioissa ja kasvintuhoojien torjumisessa. Tukeen ei sovelleta ehdollisuutta eikä sosiaalista ehdollisuutta. Tukijärjestelmän rahoitus voi olla kolme tai neljä prosenttia jäsenvaltiolle myönnettyjen EU:n maatalouden tukivarojen yhteissummasta, mikä voi tarkoittaa Suomen tapauksessa noin 50 miljoonaa euroa. Kriisituki kohdennetaan ainoastaan sellaisista luonnonkatastrofeista aiheutuneisiin seurauksiin, jotka aiheuttavat vähintään 30 prosentin tuhon viljelijän keskimääräisestä vuotuisesta tuotannosta. Jäsenvaltiolla on mahdollisuus täydentää kriisituen rahoitusta 200 prosentin kansallisella lisärahoituksella. Samalla maatalousvarauksen käyttö rajataan markkinakriiseihin. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa tuodaan esiin, että komission ehdotus vastaa tosiasiallisesti vakiintunutta käytäntöä sillä erotuksella, että jatkossa kriisituen käyttöönottamisesta päättää jäsenvaltio. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kriisituen hallinnointi on helpointa toteuttaa jonkin toisen tukijärjestelmän osana.

Komissio pyrkii asetusehdotuksella myös lisäämään digitalisaation hyödyntämistä. Jäsenvaltion on nimettävä viranomainen, joka vastaa datan jakamisesta viranomaisten kesken. Tavoitteena on saavuttaa saumaton tiedonvaihto siten, että tuenhakijoilta edellytettävä raportointi vähenee parempien päätöksentekotyökalujen ansiosta. Valiokunta pitää tavoitetta erittäin kannatettavana. Valiokunta on maatalouden ja ruoan visiota koskevassa lausunnossaan (MmVL 15/2025 vp) todennut, että digitaalisuuden mahdollisuuksia tulee hyödyntää kyberturvallisuus huomioon ot-

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

taen. Samalla valiokunta on todennut, että ruoantuotannon datan käytön laajentaminen vaatii datan omistajuuteen liittyvien kysymysten ratkaisemista. Valtioneuvoston kannassa dataviranomaisen perustamiseen on suhtauduttu varauksella muun muassa velvoitteiden lisääntymiseen vedoten. Valiokunta pitää tätä asianmukaisena lähestymistapana.

Kuten edellä on todettu, valiokunta korostaa tarvetta jatkaa yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamista, sääntelytaakan purkua sekä toimeenpanon uudistamista. Aiemmassa lausunnossa (MmVL 15/2025 vp) esitettyyn kantaansa viitaten valiokunta katsoo edelleen, että toimialana vetovoimainen ja pitovoimainen maatalous tarvitsee tulevaisuudessa parempia liiketoiminnan hallintataitoja, älymaatalouden omaksumista ja tietolähteiden ja tietovarantojen hyödyntämistä. Erittäisesti tekoälyn tuomia mahdollisuuksia tulee selvittää myös viljelijöiden sääntelytaakan purkamisessa ja yleensä yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamisessa. Tukivalvontojen ohella järjestelmätason valvontaa, kuten komission valvontoja ja todentamisviranomaisen menettelyjä, tulee yksinkertaistaa, jotta toimeenpanoviranomaisten resurssit voidaan kohdentaa tuensaajan kannalta olennaisiin palveluihin. Maatalouspolitiikan johdonmukaisuuden ja ennakoitavuuden vuoksi suuret järjestelmätason muutokset on hyvä sijoittaa rahoituskauden vaihtumisen yhteyteen.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 6.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Komissio ehdottaa muutoksia yhteisen maatalouspolitiikan keskeisiin asetuksiin, tavoitteenaan lainsäädännön toimeenpanon parantaminen ja viljelijöiden sääntelytaakan vähentäminen. Vaikka yhdyimme keskeisiin lähtökohtiin sääntelyn yksinkertaistamiseksi, byrokratian karsimiseksi ja maanviljelijöiden tilanteen parantamiseksi, sääntelyn yksinkertaistamista ei tule tavoitella ympäristö- ja ilmastotavoitteiden kustannuksella. Käytännössä komission asetusehdotus pyrkii antamaan lisää joustoja maatalouden perustason ympäristövaatimuksiin. Se sisältää siten merkittäviä riskejä, jotka liittyvät mahdollisuuteen laiminlyödä maataloussektorin ilmasto- ja ympäristötoimia. Sääntelyn yksinkertaistamisen luoman riskin vuoksi olisi entistäkin tärkeämpää kytkeä YMP kansallisiin ilmasto-, vesistö- ja ympäristötavoitteisiin ja näiden tavoitteiden toteutumisen valvomiseen, mutta tällaista ei komission esityksessä taikka valtioneuvoston kannassa esitetä.

Maataloustuet ovat keskeinen YMP:n väline maataloussektorin kestäväyttämiseksi. YMP:n ehdollisuuksien eli hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten on jatkossakin oltava viljelijätukien maksamisen edellytyksenä. Emme kannata ehdollisuuden muuttamista nykyisestä tuen saannin edellyttämästä perusvaatimuksesta viljelijälle maksettavaksi korvaukseksi. Paitsi että tämä olisi ristiriidassa maatalouspolitiikan yksinkertaistamisen kanssa, se myös hidastaisi maatalouden päästövähennyksiä ja olisi ristiriidassa valtioneuvoston vuonna 2021 yhteiselle maatalouspolitiikalle asettaman päästövähennystavoitteen kanssa.

Pidämme kriittisenä, että maataloustukipolitiikassa siirrytään määrätietoisesti pinta-alaperusteisuudesta kohti monihyötyisyyttä ja tulosperusteisuutta. Maataloustukien on perustuttava toimenpiteiden vaikuttavuuteen ilmasto- ja ympäristöhyötyjen näkökulmasta. Tällaisia tulosperusteisia korvauksia tulisi pilotoida Suomessa jo kuluvalle YMP-kaudella viljelijöiden motivoimiseksi sekä maatalouden ympäristö-, vesistö- ja ilmastotoimien edistämiseksi.

Tukipolitiikan uudistamisen ohella vaikuttavampi maatalouspolitiikka edellyttää sekä olemassa olevien ohjauskeinojen perusteellista arviointia että uusia toimivia ohjauskeinoja kestävä ruokajärjestelmän varmistamiseksi. Viljelijälle tulisi maksaa hänen tuottamansa ruoan lisäksi reilu korvaus myös muista hyödyistä, kuten maaperän parantuneesta kunnosta ja ekosysteemipalveluista.

Kokonaisuudessaan maatalouden poliittisen ohjauksen painopistettä tulisi siirtää yksittäisistä toimenpiteistä lopputulokseen, monihyötyisiin vaikutuksiin ja kokonaisuuden huomioimiseen. Emme voi yhtyä valiokunnan valtioneuvoston kantaa puoltavaan lausuntoon, koska komission esitys valtioneuvoston kannattamassa muodossa johtaa selkeisiin heikennyksiin maatalouden luonto-, vesistö- ja ilmastotyön näkökulmasta ja sen kokonaisvaikutus ympäristön kannalta tulee olemaan kielteinen.

Mielipide

Valiokunnan lausunto MmVL 18/2025 vp

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 6.6.2025

Veronika Honkasalo vas
Tiina Elo vihr